

Na osnovu člana 48. stav 1. Zakona o kulturnom nasleđu („Službeni glasnik RS”, broj 129/21), člana 14. stav 2. Zakona o muzejskoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 35/21 i 96/21) i člana 8. stav 1. Zakona o Narodnoj skupštini („Službeni glasnik RS”, broj 9/10),

Narodna skupština Republike Srbije, na sednici Šestog vanrednog zasjedanja u Četrnaestom sazivu, održanoj 28. januara 2026. godine, donela je

O D L U K U

o utvrđivanju Votivnih kolica, inv. br. 05_4533 NMS, za kulturno dobro od izuzetnog značaja

1. Utvrđuje se muzejski predmet, **VOTIVNA KOLICA**; inv. br. 05_4533 NMS; lokalitet: Dupljaja-Grad, opština Bela Crkva, AP Vojvodina, Republika Srbija; datovanje: cca 14–13 vek pre nove ere; materijal i tehnika: keramika; dimenzije: ukupna dimenzija: 25,6 x 16 cm, kolica: 8,6 x 26 x 14 cm, figurina: 13,5 x 7,5 cm, 3 x točak: 10 cm, poklopac: 4,2 x 7,5 cm, neto težina 1,15 kg, za kulturno dobro od izuzetnog značaja.

VOTIVNA KOLICA, inv. br. 05_4533 NMS, nalazi se u objektu Narodnog muzeja Srbije, u ulici Trg Republike br. 1a, na teritoriji opštine Stari grad, Beograd.

2. Opis izgleda i stanja kulturnog dobra:

Duplajaska statueta prikazuje antropomorfno božanstvo smešteno u trokolici koju vuku tri barske patke (lat. *Anas platyrhynchos*), dve muške i jedna ženska jedinka. Celokupna kompozicija ima jasno izražen simbolički karakter. Na figuri se prepoznaju elementi maske i ritualnog kostima, što ukazuje na postojanje rituala u kojima su ljudi preuzimali atribut životinja – verovatno kao oblik animističkog verovanja u povezanost čoveka i prirode. Maskiranje u životinjske oblike, u ovom slučaju ptice, moglo je imati ulogu posrednika između zemaljskog i nebeskog sveta, između čoveka i božanstva.

3. Muzejski predmet se čuva u Zbirci bronzanog doba Narodnog muzeja Srbije.

4. Obrazloženje vrednosti i osobenosti kulturnog dobra:

U okviru zbirke bronzanog doba Narodnog muzeja Srbije, posebno mesto zauzimaju čuvena Duplajaska kolica, jedan od najznačajnijih i najpoznatijih predmeta bronzanog doba na prostoru jugoistočne Evrope. Ovaj kulni predmet, koji se s pravom smatra remek-delom praistorijske umetnosti, predstavlja ne samo umetnički izraz izuzetne izrade već i materijalni odraz složenog duhovnog i društvenog života ljudi tog vremena. Kolica su slučajno pronađena početkom 20. veka na nalazištu u selu Dupljaja, smeštenom između Bele Crkve i Vršca, u severoistočnom delu Srbije. Iako detaljni podaci o okolnostima nalaza nisu sačuvani, poznato je da su kolica otkupljena za Narodni muzej 1930. godine, čime su postala deo nacionalne kulturne baštine.

Prema arheološkim nalazima, votivna kolica pripadaju kulturnom kompleksu Dubovac–Žuto Brdo–Gârla Mare, koji je u periodu od sredine 2. milenijuma pre nove ere obuhvatao prostor donjeg Podunavlja. Ovaj kulturni kompleks poznat je po visokim tehnološkim i umetničkim dostignućima, naročito u obradi bronzе, izradi nakita i dekorativnih predmeta od keramike, kao i po razvijenom sistemu verovanja u kome su pojedini simboli poput Sunca, vode i ptica imali izuzetno važno mesto. U tom kontekstu, Duplajska kolica nisu samo umetnički predmet, već i svedočanstvo o duhovnom životu, ritualima i mitološkim predstavama ljudi koji su ih stvorili.

Bronzano doba, koje se u ovom delu Evrope okvirno datuje u period između sredine 3. i 2. milenijuma pre nove ere, obeleženo je revolucionarnim promenama u proizvodnji, tehnologiji i društvenim odnosima. Ovladavanje tehnikom obrade metala predstavljalo je korak ka savremenijem načinu života, jer je bronza, kao spoj bakra i kalaja, omogućila proizvodnju čvršćeg i izdržljivijeg oruđa i oružja, kao i izradu složenijih predmeta svakodnevne i kultne namene. Istovremeno, umetnički izraz ovog doba postaje sve rafiniraniji – figuralne predstave, dekorativni ornamenti i simbolički motivi odražavaju ne samo tehničko umeće već i duhovnu zrelost i osećaj za apstraktno i sakralno.

Duplajska statueta prikazuje antropomorfno božanstvo smešteno u trokolici koju vuku tri barske patke (lat. *Anas platyrhynchos*), dve muške i jedna ženska jedinka. Celokupna kompozicija ima jasno izražen simbolički karakter. Na figuri se prepoznaju elementi maske i ritualnog kostima, što ukazuje na postojanje rituala u kojima su ljudi preuzimali atribute životinja – verovatno kao oblik animističkog verovanja u povezanost čoveka i prirode. Maskiranje u životinjske oblike, u ovom slučaju ptice, moglo je imati ulogu posrednika između zemaljskog i nebeskog sveta, između čoveka i božanstva.

Posebno upečatljiv detalj jeste raskošna i ornamentalna nošnja figure, koja je izrađena sa izuzetnim osećajem za detalj. Dok iz današnje perspektive njen izgled možemo povezati sa ženskim odevnim oblicima, figura ipak sadrži i jasno naglašene muške genitalije, kao i elemente oklopa (štitnike za ruke), tipične za ratničke predstave. Ta dvojnost, spajanje muškog i ženskog, telesnog i duhovnog, može se tumačiti kao simbol plodnosti, stvaranja i božanske celovitosti – motiv koji je čest u praistorijskim religijama. Dekoracija odeće i nakita, kao što su spiralne ogrlice, aplike, narukvice i pojasevi, verno odražavaju stil i simboliku bronzanog doba. Spirala, kao čest motiv, predstavljala je ciklus života, kretanje sunca i večito obnavljanje prirode.

Posmatrano u širem kontekstu, ikonografija Duplajskih kolica odražava snažan solarni simbolizam. Na podu kola utisnut je disk Sunca, što nedvosmisleno upućuje na povezanost sa kultom Sunca, prisutnim u mnogim kulturama tog doba. Sunce, kao izvor svetlosti i života, bilo je često predstavljano kao pokretno nebesko telo, koje se prevozi preko neba u kolima ili čamcu. U tom smislu, Duplajska kolica mogu se posmatrati kao vizuelna metafora Sunčevog puta kroz nebo, što je koncept poznat i u severnoevropskim primerima, poput, čuvenih Trundholmskih kolica iz Danske, sa kojima ovaj predmet često biva upoređivan.

Figura zvonastog oblika, sa glavom ptičijih karakteristika i naglašenom kosom, predstavlja vrhunac stilizacije i umetničke apstrakcije. Ovakvi oblici ukazuju na izuzetno razvijen estetski senzibilitet i sposobnost da se složene ideje izraze kroz simbole. Telo je oblikovano tako da su ruke savijene i položene ispod grudi, što možda označava ritualni stav, molitvu ili čin prinošenja žrtve. Celokupna kompozicija deluje skladno i dinamično.

Posebnu pažnju zaslužuje i činjenica da su genitalije i kod ljudske figure i kod ptica – skrivene. Ta simbolička osobina mogla bi upućivati na sakralnu prirodu predstave, gde fizička obeležja ustupaju mesto duhovnoj suštini. U nekim tumačenjima, ovaj motiv se povezuje sa idejom prelaska u drugi, transcendentni svet, gde telesno postaje sporedno u odnosu na duhovno.

Arheološke analize pokazuju da je tip nakita i ornamentike predstavljen na figurini bio u upotrebi tokom dužeg perioda, što otežava precizno datovanje. S obzirom na to da je bronzani nakit predstavljao vrednost koja se dugo čuvala i često reciklirala, moguće je da su pojedini ukrasi na figuri anahroni u odnosu na vreme izrade samog predmeta. Ovo svedoči o dugotrajnosti simbolike i o poštovanju prema materijalima koji su imali ne samo ekonomsku već i duhovnu vrednost.

Iako je tokom više od jednog veka iznet niz teorija o funkciji i značenju Dupljajskih kolica – od predstave sunčevog božanstva, preko simbola prelaza između sveta živih i mrtvih, do obrednog predmeta upotrebljavanog u kultu plodnosti – nijedna interpretacija nije do kraja potvrđena. Upravo ta nedorečenost, kao i izuzetna umetnička izvedba, čine ovaj predmet predmetom neprekidne naučne radoznalosti i inspiracije.

Danas se Dupljajska kolica, pored svoje muzejske vrednosti, nalaze i u simboličkoj upotrebi – njihov lik poznat je široj javnosti sa vozačkih i saobraćajnih isprava Republike Srbije. Na taj način, ovaj artefakt nastavlja da živi kao deo savremenog kulturnog identiteta, podsećajući nas na daleke početke umetničkog izraza, tehnološkog napretka i duhovnih traganja naših predaka, zbog čega zaslužuje status kulturnog dobra od izuzetnog značaja.

5. Kategorija muzejskog predmeta je kulturno dobro od izuzetnog značaja (kulturno dobro I kategorije).

6. Muzejski predmet se trajno čuva i izlaže u objektu Narodnog muzeja Srbije, ul. Trg Republike br. 1a, opština Stari grad, Beograd.

7. Utvrđuju se sledeće mere zaštite muzejskog predmeta, njegova namena i način čuvanja, održavanja i korišćenja:

1) Bliži uslovi čuvanja, održavanja i korišćenja kulturnog dobra:

- Zaštititi predmet od fizičkih, hemijskih i bioloških oštećenja usled zemljotresa, požara, poplave, kao i od krađe i vandalizma;
- prostorije za izlaganje i čuvanje muzejskog predmeta treba da budu opremljene uređajima za kontinuirano praćenje temperature i relativne vlažnosti (data-logger), kao i odvlaživačima i ovlaživačima po potrebi, uz kontrolu temperature i relativne vlažnosti vazduha od 15 – 25°S, odnosno 25 – 75 %;
- ukupna doza osvetljenja, koju predmet prima na izložbenoj postavci, ne sme da prelazi 600.000 luks sati godišnje (lx.h/y), zbog ostataka bele boje, odnosno, nivo osvetljenosti ne sme da prelazi 200 lx;
- predmet treba fiksirati od pokretanja unutar vitrine.

2) Stručne i tehničke mere zaštite radi obezbeđivanja kulturnog dobra od propadanja, oštećenja, uništenja i krađe:

- vitrina u kojoj se čuva predmet mora da bude zaštićena od provale (zaključana specijalnim alatom ili ključevima koji čuvaju u skladu sa stručnim uputstvima Narodnog muzeja Srbije) i od lomljenja stakla (laminatno protiv-provalno staklo);
- instaliranje tehničkih sredstava za dojavu i gašenje požara;
- instaliranje detektora poplave;
- redovno praćenje ispravnosti instalacija;
- redovno praćenje temperature i relativne vlažnosti vazduha, a u slučaju odstupanja preduzimanje neophodnih propisanih mera;
- redovan detaljan pregled predmeta od strane konzervatora dvaput godišnje.

3) Način obezbeđivanja korišćenja i dostupnosti kulturnog dobra javnosti:

- povremeno izlaganje muzejskog predmeta u stalnoj postavci Narodnog muzeja Srbije;
- izgladanje muzejskog predmeta u vitrini koja je zaključana, u prostoriji koja je obezbeđena celodnevnom video-nadzorom;
- rukovanje muzejskim predmetom isključivo od strane stručnih lica uz korišćenje rukavica;
- zabrana fotografisanja predmeta u izložbenom prostoru Muzeja, osim uz posebne dozvole i nadzor, bez upotrebe blica.

4) Ograničenja i zabrane u pogledu raspolaganja kulturnim dobrom i njegove upotrebe, u skladu sa zakonom:

- Republika Srbija ima pravo preče kupovine kulturnog dobra (član 103. Zakona o kulturnom nasleđu);
- zabrana korišćenja muzejskog predmeta na način koji nije u skladu sa njegovom prirodom, namenom i značajem ili na način koji može dovesti do njegovog oštećenja.

8. Sastavni deo ove odluke je fotografija muzejskog predmeta.

9. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

RS broj 4

U Beogradu, 28. januara 2026. godine

NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

PREDSEDNIK

Ana Brnabić

